

WPROWADZENIE

Migracje odzwierciedlają zmiany i przeobrażenia w sferze społeczno-kulturowej, ustrojowej oraz ekonomicznej. Na przestrzeni wieków Polacy emigrowali do różnych regionów świata, gdziekolwiek przyszło im żyć pozostawiali część siebie. Z powodów politycznych, emigracji zarobkowej, deportacji, wojen i konfliktów lub traktatowych zmian granic kształtowało się wychodźstwo.

Śladów działalności Polaków za granicą nie zawsze można bezpośrednio wyeksplikować. W tym celu powinno się poddać badaniom naukowym nie tylko zabytki architektoniczne, dzieła sztuki czy literatury, dokumenty, materiały biblioteczne, dawną korespondencję, ale i przekazy ustne, które przekazywane z pokolenia na pokolenie tworzą „archiwum polskości”. Obecnie kładzie się nacisk na ochronę dziedzictwa niematerialnego, dzięki któremu można zachowywać więzi z kulturą narodową.

Na początku XXI wieku pogłębiające się zjawisko globalizacji i komercjalizacji powoduje konieczność podejmowania działań w celu przywracania i ochrony dziedzictwa kulturowego. W uchwale Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 marca 1997 roku w sprawie więzi Polaków i Polonii z Macierzą wskazano, iż „największym dobrem wspólnym Polaków w Ojczyźnie i na Obczyźnie jest (...) kultura i narodowe tradycje”. Szerzej postulaty te zostały rozwinięte w uchwale Senatu RP z dnia 20 kwietnia 2002 roku w sprawie polityki państwa polskiego wobec Polonii i Polaków za granicą, w której za orędowników spraw polskich uznano także historię i język ojczysty.

Promowanie polskości, zachowywanie i zacieśnianie więzi z Ojczyzną wymaga również nawiązywania i prowadzenia współpracy partnerskiej z wyspecjalizowanymi w tej problematyce organizacjami międzynarodowymi oraz krajami, w których występuje polska diaspora. Powinno to przebiegać w duchu poszanowania praw człowieka, sprawiedliwości społecznej, suwerenności i demokracji.

W publikacji, którą przekazujemy zamieszczone są wyniki badań naukowców reprezentujących różne dziedziny, ponieważ sfery aktywności i działalności Polaków na emigracji były i są różnorodne. Wywody zostały poświęcone polskim diasporom w Rosji, na Ukrainie, Słowacji, Francji i we Włoszech. Ważną sekwencją są także rozważania dotyczące działalności Polaków w tak odległych rejonach jak Ameryka i Oceania. Publikację zamyka omówienie wybranych aspektów prawno-ustrojowych umów międzynarodowych oraz wielowymiarowe refleksje dotyczące nostalgii za krajem. Rozważania zostały ukazane przez pryzmat procesów historycznych, jak i zachodzących współcześnie.

Serdecznie dziękujemy Autorom, którzy przekazali wyniki swoich badań do druku. Stanowią one istotny wkład w ochronę, pielęgnowanie pamięci społecznej oraz działania na rzecz Polonii i Polaków na obczyźnie.

Redaktorzy Naukowi

Samanta Kowalska

Alicja Kędziora

Miroslaw J. Śmiątek